

Út a Ságváriról elnevezett folyosóig

Novák Katalin államtitkár szerint a gyermekekért való felelősség sokkal fontosabb egy gimnázium neve iránti nosztalgiánál

„Ságvári nem tett semmi jelentőset, az, hogy kevésbé negatív figura, mint mondjuk Rákosi, még nem teszi alkalmassá arra, hogy egy oktatási intézmény névadója legyen” – nyilatkozta lapunknak Horváth Attila jogtörténész, a 20. századi diktatúrák kutatója. A szegedi gimnázium névváltoztatása mellett érvelők általában arra hivatkoznak, hogy a „rendőrgyilkos kommunista” nem lehet példakép. A tiltakozók szerint a Ságvári név mára védjegy, „brand” lett.

Egyre több közéleti személyiség, tudós, művész, politikus szólal meg a szegedi Ságvári Endre Gyakorló Gimnázium ügyében. Az átnevezési vita két héttel ezelőtt lángolt fel ismét, amikor Rétvári Bence államtitkár a Száray István jobbikos országgyűlési képviselőnek adott válaszában leszögezte, személyes véleménye és a hatályos jogszabályok szerint sem elfogadható, ha még mindig van Ságvári Endréről elnevezett állami köznevelési intézmény.

Sok közszereplő alma matere a szegedi Ságvári-gimnázium (Forrás: Facebook)

Rétvári hivatkozott a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének az utcanév-változtatások során Ságvári Endréről kialakított egyértelmű állásfoglalására, megjegyezte azonban, a gimnázium fenntartója, a Szegedi Tudományegyetem eddig nem kezdeményezett névváltoztatást. Az államtitkár válaszából kiderült, az egyetemnek május végéig kellene kezdeményeznie, s akkor a nyári szünetben megtörténhetne a névcseré. Hozzátette viszont, hogy a gyakorlóiskolák felülvizsgálata folyamatban van, több átszervezésre is sor kerülhet, azonban a minisztérium egyeztet majd az érintettekkel.

A gimnázium egyik tanára, Barok István hosszú, néhol drámai, néhol gúnyos hangvétellű nyílt levelet írt a kormány több „ságváris” tagjának, az átnevezést antiszemita lépésnek minősítve. „Ságvári legsúlyosabb bűne, hogy zsidónak született, és ahelyett, hogy felszállt volna /.../ az auschwitzi „kirándulásra” indul marhavago-nok egyikébe, „makkabeusként” harcolt és ellenállva halt meg” – fogalmazott a tanár. A volt tanítványokat egykori becenevükön szólítva „megköszönte” nekik, hogy „hallgatólagosan segédkeznek” abban, amikor „a hatalom el akarja venni” az iskola nevét. „Je suis Ságvári” – tette hozzá a tanár.

A megszólítottak közül Novák Katalin államtitkár úgy reagált: „Nem gondoltam, hogy egyszer olyan levelet fogunk tőled kapni, mi, volt tanítványaid, amiben antiszemitizmussal vádolsz bennünket, olyan levelet, amiben számon kérsz rajtunk egy meg sem született döntést, olyan levelet, aminek minden sorából süt a keserűség és a vádaskodás. Olyan levelet, ami egyértelmű politikai állásfoglalás egy aktív pedagógustól.”

Hozzátette, ságváris marad akkor is, „ha az iskolát esetleg nem úgy hívják majd”. Novák Katalin szerint „ideje lenne szembenézni azzal, hogy kiről is van elnevezve ez az iskola, és hogyan lehetne egy olyan megoldást találni, amikor nem kell mismásolni, hanem büszkén, bátran lehet vállalni a nevet, legyen az akár egy Szegedhez kötődő példaképé, akár egy semleges név. Ebben az iskola felelőssége megkerülhetetlen. /.../ Azt szeretném, ha a mi gyerekeink úgy élhetnének, hogy valós ismeretük van múltról és jelenről. Felelősek vagyunk értük, és ez a felelősség sokkal fontosabb annál a nosztalgiánál, amit a Ságvári-gimnázium neve jelent neked vagy bármelyikünknek”.

A tanár levelének egy másik címzettje, Répássy Róbert igazságügyi államtitkár keményebben fogalmazott. „Te azonosulsz Ságvárival és azzal az eszmével, amit képvisel. /.../ Miért kellett azt mondanod, hogy nekünk az a bajunk Ságvárival, hogy zsidó volt? /.../ Komolyan azt gondold, hogy ma a kormánnyal való szembenállásnak az a legjobb módja, ha felhergeled a 15-17 éves diákokat, hogy a »hatalom« el akarja venni az iskolájuk nevét? Ha tényleg úgy gondold, hogy Ságvári Endre a legjobb példakép a mai ifjúság számára, akkor azt inkább tartsd titokban.”

A vitához való hozzászólások közül idézzük még a Hortobágyi Kényszermunkatáborokba Elhurcoltak Egyesületének közleményét. E szerint „az ötvenes években az úttörők tele torokból énekeltek a Ságvári-indulót, miközben a Hortobágyon tizenkét kényszermunkatáborban ezrek sínylődtek állati körülmények között. Elítéljük, hogy ez a sötét korszakot idéző név iskola nevéként szerepelhet, holott időközben már törvény tiltja az önkényuralomra emlékeztető nevek használatát”.

Lapunknak Horváth Attila, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának docense nyilatkozott. Mint mondta, egy intézmény névadójának olyan embernek kell lennie, aki példaképpül szolgálhat a fiatalok számára. Márpedig egy alkotmányellenes nézeteket valló párt tagja nem ilyen. Ságvári Endre egy olyan párt tagja volt, amely szerint a cél szentesíti az eszközt – így az erőszakot is –, amely az erkölcsi szabályokat semmibe vette, és amelyben farkastörvények uralkodtak. Egy Péter Gáborral, Kádár Jánossal együtt tevékenykedő

ember nem lehet példakép – hangsúlyozta a kutató. Hozzátette, önmagában az, hogy az illegális kommunista párt szemben állt a fasizmussal, nem ad felmentést a cselekedeteikre.

„Főként úgy, hogy tudjuk, ellenállásuk nem is volt olyan mértékű, mint amilyen hősokeket faragott belőlük az utókor – jegyezte meg Horváth Attila. – Más szervezetek jóval hatékonyabban dolgoztak, sokkal inkább akadályozták a németek munkáját, több embert mentettek meg.” A kutató arról is beszélt, történelmi tény, hogy Ságvárit a pártvezetés eltiltotta a fegyverviseléstől épp azért, mert ismerték. Ha hagyja, hogy elfogják a rendőrök, elvtársai valószínűleg ki tudták volna hozni a börtönből, mint ahogyan sok kommunistát kiszabadítottak, például Péter Gábort is. „Ságvári nem tett semmi jelentőset, az, hogy kevésbé negatív figura, mint mondjuk Rákosi, még nem teszi alkalmassá arra, hogy egy oktatási intézmény névadója legyen” – szögezte le Horváth Attila.

A „Je suis Ságvári” mottójú „Ne nevezzék át a Ságvárit” Facebook-oldalnak már több mint tízezer kedvelője van. A múlt héten arra buzdítottak, mindenki írja oda a véleményét Rétvári Bence üzenőfalára, azóta gyűlnek ott a „Magyarázd már el nekem, te szerencsétlen, mi bajod van Ságvári Endrével?” és hasonló bejegyzések. Míg azonban a legtöbb támadást az államtitkár kapja, az átnevezés „motorja” inkább a helyi Jobbik, amely azóta már bejelentette, szorgalmazza a Károlyi Mihály Kollégium nevének megváltoztatását is.

Szeged szocialista polgármestere, Botka László Facebook-oldalán az ügyről így vélekedett: „Tényleg ez a legnagyobb baj a mai magyar közoktatásban?! Az államosítás, az egyentankönyvek, az egyformaság miatt folyamatosan csökken az oktatás színvonala. A szegedi Ságvári Gyakorló Gimnázium a minőség volt az egységesítés előtt. Ma már a neve is ellenség, mert a nácik több mint hét évtizede meggyilkoltak egy demokrata ellenállót, akit Ságvárinak hívtak.”

A szegedi közgyűlés kulturális bizottságának állásfoglalása szerint az átnevezések mindig pótcsелеkvések, inkább azzal kellene foglalkozni, hogy nincs önálló tornaterme az iskolának, nincs elég pénz a felújítására. „Nem hagyhatjuk hátra hőseinket!” – írta vasárnapi közleményében Ujhelyi István, az Európai Parlament MSZP-s képviselője, közhírré téve, hogy az „antifasiszta értékek vállalásának” jelképeként brüsszeli irodájában a Ságvári köz nevet adta.

Önellentmondásban a tiltakozók

Az átkeresztelés ellen tiltakozók egyik érve, hogy a törvény alapján olyan személy nevét nem viselheti közintézmény, aki a huszadik századi önkényuralmi politikai rendszerek megalapozásában, kiépítésében vagy fenntartásában vezető szerepet töltött be. Márpedig a vezető szerep „aktív magatartást feltételez /.../ ezt azonban korai halála kizárta”. Ha viszont szerintük sem játszott aktív szerepet Ságvári, akkor mégis mi indokolja, hogy egy iskola névadója legyen?